

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο Ι

Το internet στη ζωή μας

Πολύς λόγος γίνεται τα τελευταία χρόνια για το Internet. Ένας όλο και πιο μεγάλος αριθμός ανθρώπων συνδέεται στο δίκτυο. Βρίσκουμε όλη την γκάμα των συναισθημάτων: από τη λατρεία προς τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες, έως τον τρόμο και τη δαιμονολογία για το «ζοφερό» μέλλον που επιφυλάσσεται στον άνθρωπο. Δύο προσεγγίσεις εξίσου υπερβολικές που εδράζονται και οι δύο σε μια αντίληψη αυτονομής της τεχνολογίας από το δημιουργό της. Νομίζω ότι θα ήταν πολύ πιο χρήσιμο, ειδικά στο ίντερνετ, να προσγειώσουμε τη συζήτηση στις πραγματικές της διαστάσεις, στις αλλαγές που επέρχονται στη ζωή του ανθρώπου, στα προβλήματα που ενδεχομένως δημιουργούνται.

Οι κοινωνικές ανακατατάξεις που προκαλούνται από την ανάπτυξη του νέου ψηφιακού κόσμου είναι ραγδαίες, ασθματικές και ευρύτατες. Οι ανθρώπινες σχέσεις παίρνουν άλλη μορφή. Οι γνωριμίες αυξάνονται, άνθρωποι βρίσκονται μετά από χρόνια, σχέσεις φιλικές, επαγγελματικές, ερωτικές συνάπτονται μέσω του διαδικτύου. Από την άλλη, η εκπαιδευτική διαδικασία γίνεται πιο ενδιαφέρουσα, πιο ελκυστική, πιο γρήγορη, πιο παραγωγική. Επιπλέον, στη συγκρότηση της «κοινωνίας της πληροφορίας» τα δίκτυα λειτουργούν ως μια νέα «αγορά». Ορισμένοι βλέπουν τη διεύρυνση της δημοκρατίας χάρη στις δυνατότητες των νέων ψηφιακών μέσων, ενώ κάποιοι υπεραισιόδοξοι μιλούν για ηλεκτρονική δημοκρατία, καθώς οι πολίτες και οι οργανώσεις τους έχουν περισσότερα μέσα για να ακουστεί η φωνή τους. Ίσως μάλιστα αυτή να είναι η σημαντικότερη ποιοτική αλλαγή που επέρχεται: η δυνατότητα ενός μεγάλου πλήθους ατόμων να εκφραστούν, να επικοινωνήσουν και, όχι σπάνια, να κινητοποιηθούν άμεσα.

Εντούτοις, η κλοπή πνευματικών δικαιωμάτων, οι οικονομικές απάτες, οι δυνατότητες παραποίησης της πληροφορίας και χειραγώγησης της πληροφόρησης δημιουργούν νέες μορφές υποτέλειας. Φαινόμενα όπως η κλοπή προσωπικών δεδομένων και αριθμών (κάρτες, τηλέφωνα κ.α.), ο εξευτελισμός ανθρώπων, η δημοσίευση στοιχείων που αφορούν τον ιδιωτικό βίο, ασφαλώς και ναρκοθετούν το δικαίωμα του ανθρώπου στην προσωπική ζωή. Όσο για τις ανθρώπινες σχέσεις; Ρηχές, «ψηφιακές», καλυπτόμενες συχνά από τη μάσκα της ανωνυμίας, αποξενώνουν περισσότερο τους ανθρώπους, ενώ στην εκπαίδευση ελλοχεύει ο κίνδυνος της υποβάθμισης του ρόλου του δασκάλου και της τυποποίησης με τη χρήση υπολογιστών.

Τέλος, θα έπρεπε να εξετάσει κανείς, παράλληλα με τη διερεύνηση των μακροπρόθεσμων πολιτικο-κοινωνικών επιπτώσεων, ορισμένα επιμέρους μεν αλλά πρακτικά και πιο άμεσα ερωτήματα: είναι αναπότρεπτη η κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας

στα δίκτυα; Ποια είναι η σχέση του Internet με την εκπαίδευση; Μπορεί η τεχνολογία να φέρει πιο κοντά τις φτωχές με τις πλούσιες χώρες;

LE MONDE diplomatique (διασκευασμένο κείμενο)

Κείμενο II

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Η σκηνή ένα καφενείο στο Παγκράτι. Γύρω από ένα τραπέζι έξι άντρες, ετών εβδομήντα περίπου, λένε τα δικά τους. Ξαφνικά εμφανίζεται κι άλλος ένας. Κρίνοντας από την αντίδρασή τους, πρόκειται για μέλος της παρέας που είχαν καιρό να τον δουν και τον υποδέχονται με φωνές και αγκαλιές. Ένας τού λέει: «Πού ήσουν, ρε μπαγάσα, και σε πεθύμησα!» Και η απάντηση: «Ναι, αλλά δεν μου έκανες like!». Εκείνη τη στιγμή συνειδητοποίησα πόσο η τεχνολογία έχει μπει στη ζωή όλων μας, πόσο την έχει αλλάξει.

Θα ήθελα όμως να εστιάσω την προσοχή μου σε μία συγκεκριμένη πτυχή του φαινομένου: την τεράστια διεύρυνση του δημόσιου λόγου και ταυτόχρονα τα προβλήματα που ανέσυρε στην επιφάνεια. Τον παλιό καλό ή κακό καιρό, ο δημόσιος λόγος ήταν το προνόμιο των πολύ ολίγων. Διότι για να αποκτήσει κανείς τη δυνατότητα να εκφέρει γνώμη δημόσια έπρεπε πρώτα να πείσει εκείνους που έλεγχαν τα ΜΜΕ ότι τους συμφέρει ή, μερικές φορές, ότι το αξίζει. Όσο για τον ρόλο των υπόλοιπων, δηλαδή του «αναγνωστικού κοινού», περιοριζόταν στο να διαβάζουν και να αντιδρούν, άλλοτε συμφωνώντας, άλλοτε διαφωνώντας...

Αυτό σήμερα έχει πάψει να ισχύει, διότι οποιοσδήποτε με πρόσβαση στο διαδίκτυο δικαιούται και μπορεί να απευθυνθεί στο πανελλήνιο, είτε δηλώνοντας τι φρονεί για ό,τι συμβαίνει, είτε αντιδρώντας στις δηλώσεις των άλλων. Οι εφημερίδες του χθες που δημοσίευαν μερικές επιστολές αναγνωστών έχουν υποκατασταθεί από τις ενημερωτικές ιστοσελίδες, το facebook και το twitter, στα οποία τα σχόλια σχολιάζονται από αγνώστους σε ένα τεράστιο άυλο καφενείο, όπου ο καθένας μπορεί να γράφει ό,τι του κατέβει, τροφοδοτώντας μια άναρχη συζήτηση που τελειώνει όχι επειδή κατέληξε κάπου αλλά όταν βρεθεί ένα καινούργιο επίμαχο θέμα, το οποίο θα ανοίξει έναν νέο, εξίσου βραχύβιο και χαοτικό κύκλο αντιπαράθεσης.

Σε μια πρώτη ματιά, αυτή η εξέλιξη είναι ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση επειδή επεκτείνει για όλους τη δυνατότητα να καταθέσουν την άποψή τους. Σήμερα όλοι μπορούμε όχι μόνο να δηλώσουμε ποια μερίδα της ελίτ θέλουμε να μας κυβερνήσει, αλλά και να διαλαλήσουμε τη δική μας άποψη επί παντός του επιστητού. Σήμερα ο λαός μπορεί να γνωστοποιήσει ο ίδιος τις προτιμήσεις του, όποτε το επιθυμεί. Κατά συνέπεια, η εικόνα του λαού, χάρη στην τεχνολογία, είναι πολύ πιο ακριβής, πιο πραγματική, από εκείνη που αποτυπώνεται στις εκλογές.

Τίθεται λοιπόν το ερώτημα: Είναι καλύτερη ή χειρότερη η εικόνα του λαού από αυτήν που είχαμε όταν πηγαίναμε στον κάλπες για να διαλέξουμε το κόμμα που μας ζωγράφιζε με τα δικά του ιδεολογικά χρώματα;

Νομίζω ότι μονολεκτική απάντηση, δηλαδή ναι ή όχι χωρίς αποχρώσεις και εξηγήσεις, δεν μπορεί να δοθεί. Πλανάται όμως μια γενική και διόλου αισιόδοξη αίσθηση ότι δεν πάνε καλά τα πράγματα. Φυσικά, παντού και πάντα υπήρχαν άνθρωποι, οι οποίοι έχουν ξεφύγει, για να το πω ευγενικά. Απλώς πιστεύαμε ότι δεν ήταν τόσο πολλοί. Αν όμως θεωρήσουμε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έναν τεράστιο και αψευδή καθρέφτη, θα πρέπει να αναθεωρήσουμε μερικούς κοινούς τόπους που μας κολακεύουν. Και τι δεν έχουν δει τα μάτια μας τελευταία. Από άτομα που θεωρούσαμε επιεικώς ψώνια στα έδρανα της Βουλής, από την έκρηξη του ανορθολογισμού που απορρίπτει την επιστήμη και αποδέχεται διάφορες θεωρίες συνωμοσίας ή ακολουθεί τις οδηγίες του πνευματικού, μέχρι την εμπάθεια, τη μισαλλοδοξία, την ανταλλαγή ύβρεων και τόσα άλλα θλιβερά που πρώτη φορά τα βλέπουμε.

Γ.Γιαννουλόπουλος, *Εφημερίδα των Συντακτών*, 8/1/2022

Κείμενο III

ΙΑ' Ω ναι, ξέρω καλά πως δεν χρειάζεται καράβι

Ω ναι! Ξέρω καλά πως δεν χρειάζεται καράβι για να ναυαγήσεις
πως δεν χρειάζεται ωκεανός για να πνιγείς.

Υπάρχουν πολλοί που ναυαγήσαν μέσα στο κοστούμι τους,
μέσα στη βαθιά τους πολυθρόνα,
πολλοί που για πάντα τους σκέπασε το πουπουλένιο τους πάπλωμα.

Πλήθος αμέτρητο πνίγηκαν μέσα στη σούπα τους, σ' ένα κουπάκι του καφέ, σ' ένα
κουταλάκι του γλυκού.

Ας είναι γλυκός ο ύπνος τους εκεί βαθιά που κοιμούνται.

Ας είναι γλυκός και ανόνειρος.

Κι ας είναι ελαφρύ το νοικοκυριό που τους σκεπάζει.

Αργύρης Χιόνης, *Η φωνή της σιωπής, Ποιήματα 1966-2000*

Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2019

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

A1. Να παρουσιάσετε συνοπτικά (60-70 λέξεις) το περιεχόμενο των δύο πρώτων παραγράφων του **κειμένου I** («Πολύς λόγος γίνεται ... να κινητοποιηθούν άμεσα»).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Βασιζόμενοι στα **κείμενα I και II**, να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων γράφοντας στο τετράδιο σας αντίστοιχα τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**. Τεκμηριώστε την απάντησή σας με την παράθεση συγκεκριμένων χωρίων των κειμένων.

Κείμενο I

- Η ταχύτατη εξάπλωση της ψηφιακής τεχνολογίας εύλογα δημιουργεί στους ανθρώπους πανικό για το απειλητικά διαγραφόμενο μέλλον.
- Οι ιδιότητες των σύγχρονων ψηφιακών μέσων μπορούν να αναβαθμίσουν τις δημοκρατικές λειτουργίες μιας κοινωνίας.
- Στην εποχή του διαδικτύου, οι ανθρώπινες σχέσεις είναι διαφορετικές, περισσότερες και πιο ουσιαστικές.

Κείμενο II

- Ο δημόσιος λόγος ήταν ανέκαθεν ανοιχτός για όλους τους πολίτες.
- Οι αντιπαραθέσεις αναγνωστών/σχολιαστών σε ενημερωτικές ιστοσελίδες και στα «social media» συμβάλλουν στην εποικοδομητική αντιμετώπιση κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων.

Μονάδες 10

B2. Πόσο βέβαιος είναι ο συντάκτης του **κειμένου I** για τις απόψεις που παραθέτει στην 3^η παράγραφο («Εντούτοις, ... με τη χρήση υπολογιστών»); Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αναφέροντας τον τρόπο και τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί αλλά και δύο γλωσσικές επιλογές μέσα από το κείμενο.

Μονάδες 10

B3. α) Να εξηγήσετε το ρόλο που διαδραματίζει -σε επίπεδο περιεχομένου, δομής και ύφους- η προτελευταία παράγραφος (« Τίθεται λοιπόν ... ιδεολογικά χρώματα;») του **Κειμένου II**.

β) - η εκπαιδευτική διαδικασία γίνεται πιο ενδιαφέρουσα, πιο ελκυστική, πιο γρήγορη, πιο παραγωγική.

- «κοινωνίας της πληροφορίας»
- ποιοτική αλλαγή που επέρχεται:
- (κάρτες, τηλέφωνα κ.α.)

Να αιτιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στις παραπάνω φράσεις (κείμενο Ι, παρ.2 και 3).

Μονάδες 15 (7+8)

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ποιο πιστεύετε πως είναι το κεντρικό θέμα που θέτει το ποίημα (Κείμενο 3); Με ποιους κειμενικούς δείκτες και εκφραστικές επιλογές επιδιώκει να το αναδείξει ο ποιητής, ευαισθητοποιώντας το αναγνωστικό κοινό; Ποια είναι η προσωπική σας άποψη για το συγκεκριμένο ζήτημα; Να απαντήσετε σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Συμμετέχετε με το σχολείο σας σε αγώνες αντιλογίας με διαφιλονικούμενο θέμα την επιρροή του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στη ζωή μας. Οι αντίπαλοι ομιλητές επιχειρηματολόγησαν, υποστηρίζοντας ότι το ίντερνετ αποτελεί σοβαρή απειλή για την ποιότητα της δημοκρατίας και της εκπαίδευσης στην κοινωνία . Εσείς, παίρνοντας τον λόγο, καλείστε να αντικρούσετε αυτές τις απόψεις, αναδεικνύοντας την αξία του διαδικτύου για την αναβάθμιση της δημοκρατικής λειτουργίας και του εκπαιδευτικού συστήματος στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνιών. Για την απάντησή σας να αξιοποιήσετε υλικό-ιδέες από τα κείμενα του κριτηρίου (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30